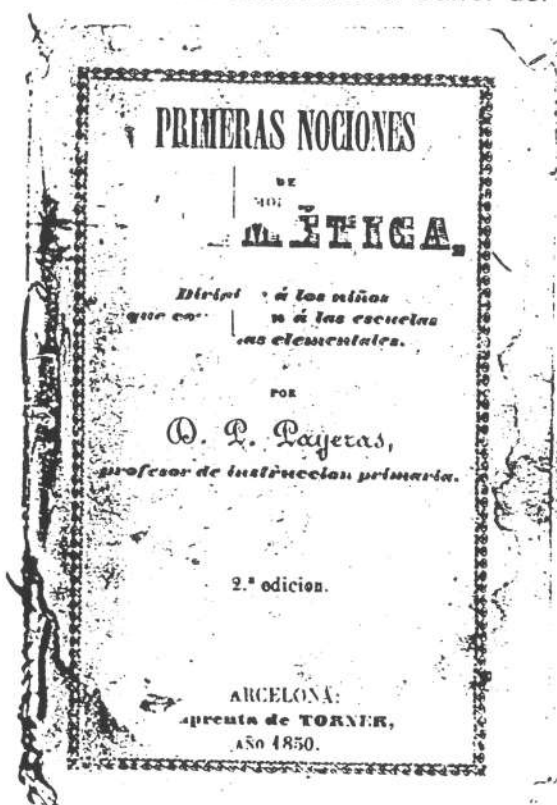

EL COL·LECCIONISME DE TEMÀTICA TERRASSENCA (98) Un autor i una publicació inèdits: Peregrí Payeras.

Fa pocs dies mentre casualment remenàvem una colla de publicacions escolars antigues d'una família terrassenca que teníem araconades, vàrem quedar gratament sorpresos en descobrir una senzilla publicació del 1850, "Primeras nociones de Aritmètica" en l'autor de la qual vam reconèixer a un mestre terrassenc. Es tracta de Pelegrí Payeras, d'ofici mestre de primeres lletres i de qui fins ara no hi havia constància que fos autor de cap publicació.

Pelegrí Payeras era terrassenc d'adopció. Havia nascut a Barcelona el 1801 i el 1831 guanyà les oposicions de mestre a l'escola pública municipal de Terrassa, on es traslladà tot seguit per exercir el càrrec. Payeras va ser el titular durant una bona colla d'anys de l'única escola pública per a nens de la població. El 1857 percebia un sou de 4000 rals anuals i amb un ajudant, Lluís Guillemot, atenia a l'escola 133 pàrvuls i 90 nens de primària. Pelegrí Payeras es va casar amb la terrassenca Teresa Prat i el 1860 els trobem domiciliats al Carrer del Vall. Una filla d'aquest matrimoni Leocàdia Payeras es va dedicar també al magisteri, dirigint una escola privada de nenes que el 1857 comptava amb 34 alumnes. Leocàdia Payeras maridà el mestre d'obres Latzer Matalonga i Aymerich que fou regidor de Terrassa, elegit en candidatures monàrquiques el 1868 i el 1871. Un fill del matrimoni Matalonga Payeras i per tant nét del mestre Payeras fou Pelegrí Matalonga i Payeras, alcalde de Terrassa en dos curts períodes; de maig del 1898 a l'abril de 1899 i de març a desembre de 1901.

La publicació de Payeras és impresa a Barcelona, cosa habitual aquella època, ja que el 1850 no hi havia

encara cap impremta a Terrassa. No fou fins el 1867 que el sabadellenc Pere Vives instal·là una delegació al carrer de Gavatxons de Terrassa, si bé la feina d'impressió la feia al seu taller de Sabadell. Fou el 1868 quan un altre sabadellenc, un tal Torné instal·la la primera litografia a Terrassa i no fou fins a principis de la dècada dels setanta que Vicenç Cusó i Amat, natural de les Corts de Barcelona instal·la la primera impremta a Terrassa, al número 21 del carrer de Sant Pere.

L'interès de l'obreta de Payeras rau en el fet que és una de les publicacions conegudes més reculades d'un autor terrassenc i encara hem de remarcar que es tracta d'una segona edició i és de suposar per lògica que la primera edició devia ser encara de data anterior. De temàtica escolar, les "Primeras nociones de Aritmética" de Payeras és ara la més antiga, reculant 15 anys a "Elementos de Gramática Castellana para uso de la clase preparatoria del Colegio de Tarrasa (Colegio Tarrasense) por un profesor del mismo" editat a Barcelona el 1865 i de la qual se'n féu una segona edició augmentada "por otro profesor del mismo colegio" que fou impresa ja a Terrassa el 1883 per Vicenç Cusó.

L'opuscle de Payeras fa 14'8 x 10 cm. A la portada emmarcat amb un rectangle de sanefa, destaca "PRIMERAS NOCIONES - DE (ARIT)MÉTICA, - Dirigi(da) a los niños - que co(ncurre)n a las escuelas (—)as elementales - POR D. P. PAYERAS, - profesor de instrucción primaria. - 2ª edición - BARCELONA - (Im)prenta de TORNER, - AÑO 1850. Consta només de vuit pàgines amb les parts següents: "Nuevo sistema monetario y métrico español, sancionado por S.M. la Reina Doña Isabel 2ª" amb els equivalents de valor de les antigues monedes amb les noves basades en rals i dècimes de ral, les mides de longitud, superfície, capacitat i ponderals (pesos); 17 definicions de conceptes matemàtics; la divisió del temps i els signes aritmètics.

A la coberta figura imprès "Sancionada por S.M. la Reina Dª Isabel 2ª la ley que establece el nuevo sistema de monedas y medidas españolas, arreglada según el sencillísimo sistema decimal y siendo obligatoria su enseñanza en todas las escuelas del Reino; he creido conveniente ponerlo en este cuadernito, así para uso de mis alumnos, como también para que estando al alcance de las clases menos sobradas de recursos, pueda contribuir a difundir entre ellas el conocimiento de la nomenclatura científica y subdivisión de tan recomendable sistema."

RAFAEL COMAS.